

Зелений Дмитро Олександрович, слухач
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, доцент, професор кафедри
конституційного та міжнародного права
Національної академії внутрішніх справ
Солоненко О. М.

ДЕПУТАТСЬКА НЕДОТОРКАННІСТЬ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У зв'язку з вимогами суспільства та постійним акцентуванням нинішньої влади на необхідності запровадження європейських стандартів правової системи в Україні та наближення її до рівня Європейського союзу, наша країна повинна вирішити питання щодо спрощення порядку притягнення народних депутатів до кримінальної відповідальності та недоторканості народних обранців. Без розв'язання цієї проблеми всі інші зміни, що будуть стосуватися удосконалення правових норм України до європейських стандартів будуть неповними.

В статті депутатська недоторканність розглядається як юридична захищеність депутата парламенту від кримінального переслідування.

В чинній редакції Конституції України статтею 80 передбачено, що народні депутати України не можуть бути без згоди Верховної Ради України притягнені до кримінальної відповідальності, затримані чи заарештовані.

Подібну норму містить частина перша статті 27 ЗУ «Про статус народного депутата України».

Повну недоторканість народних депутатів України підтвердив також і Конституційний суд України в своєму рішенні № 12-рп/2003 від 26.06.2003 року.

ЗУ «Про регламент Верховної ради України» передбачено порядок розгляду питань про надання згоди на притягнення до кримінальної відповідальності народних депутатів та їх затримання чи арешт. В цьому нормативно – правовому акті передбачено можливий мінімальний строк розгляду питання до 32 днів.

Переважна більшість парламентів країн – членів Європейського союзу встановлюють, що депутати не можуть бути затримані чи заарештовані без згоди парламенту, за винятком випадків затримання їх безпосередньо на місці злочину.

Такі положення містять конституції Польщі, Чеської Республіки, Латвійської Республіки, Болгарії, Румунії, Грузії, Федеративної Республіки Німеччини, Королівства Бельгії, Франції, Молдови, Австрії, Данії, Італії, Португалії, Іспанії. Варто зазначити, в Німеччині депутата можуть затримати також і на наступний день після вчинення кримінального правопорушення.

В конституціях Чехії, Латвії, Румунії та Грузії містяться положення відповідно до яких парламент може звільнити депутата від кримінальної відповідальності якщо не знайде належних підстав для затримання свого члена.

У Фінляндії встановленні додаткові обмеження депутатського імунітету, зокрема, парламентарія може бути затримано чи заарештовано, якщо він з вагомих підстав підозрюється у вчиненні злочину, за який передбачена законом мінімальна санкція становить не менше шести місяців тюремного ув'язнення. Схожі норми передбачені в конституціях Швеції (в разі затримання за вчиненням злочину за яке передбачено покарання більше ніж на 2 роки), Македонії, Хорватії, Словенії (більше ніж 5 років).

В Естонії депутати парламенту користуються повною недоторканістю, для притягнення їх до кримінальної відповідальності потрібне подання канцлера юстиції та згода більшості складу Рійгікогу.

В конституції Швейцарії, про депутатський імунітет від кримінальної відповідальності взагалі нічого згадується, а лише зазначається, що він може бути передбачений іншими нормативно – правовими актами, а в Нідерландах навіть немає положення про можливе його запровадження.

Цікавий зміст містить конституція Ірландії, де згода парламенту на арешт депутата не потрібна у разі вчинення ним державної зради, тяжкого злочину та злочину проти миру.

З 2015 року влада України почала процес обмеження народних обранців депутатської недоторканності. Так, у ВРУ перебувають законопроекти № 177616.01.2015 та № 5487 від 05.12.2016.

В них пропонується прибрати ч. 1 та 3 статті 80 Конституції та спростити порядок притягнення народного депутата до кримінальної відповідальності.

Але нововведення передбачені цими законопроектами містять і свої недоліки. Зокрема, вони передбачають можливість проведення необхідних *слідчих дій* щодо депутатів на загальних підставах та спрощують процес подачі подання до ВРУ (замість наведення конкретних фактів і доказів, що підтверджують факт вчинення депутатом злочину, пропонується просто вказувати на статтю Кримінального кодексу), а також пропозиції не містять положення про можливість затримання депутата на місці вчинення злочину.

Вказані недоліки можуть призвести до негативних наслідків, у вигляді зловживання окремими політичними діячами спрощеного порядку притягнення до кримінальної відповідальності народних депутатів, на користь своїх власних бізнесових та політичних інтересів, а також перетворити процедуру надання згоди на затримання народного депутата Верховною Радою на суто бюрократичну процедуру спрямовану на затягування часу.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print1470132337033469>.

2. ЗУ «Про статус народного депутата України» № 2790-ХІІ від 17.11.1992. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2790-12/print1470132337033469>.

3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 56 народних депутатів України № 12-рп/2003 від 26.06.2003. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-03/paran54#n54>.

4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої статті 17, частини другої статті 27 Закону України «Про статус народного депутата України» (справа про гарантії діяльності народного депутата України) № 7-рп/2003» від 10.04.2003. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-03>.

5. Конституція Республіки Польща від 02.04.1997. – Режим доступу: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>.
6. Конституція Фінляндії від 11 юня 1999. – Режим доступу: <http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/ru19990731.pdf>.
7. Конституція Республіки Болгарії від 12 .07. 1991. – Режим доступу: <http://www.parliament.bg/bg/const/>.
8. Конституція Румунії 08.12.1991. – Режим доступу: <https://www.senat.ro/index.aspx?Sel=FAAF88EC-48F6-48D3-9480-814618525544>.
9. Конституція Республіки Чехії від 16.12.1992. – Режим доступу: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>.
10. Конституція Естонської республіки від 28.06.1992. – Режим доступу: <https://www.president.ee/ru/republic-of-estonia/constitution-of-the-republic-of-estonia/index.html#04>.
11. Конституція Грузії від 24.08.1995. – Режим доступу: <http://www.parliament.ge/uploads/other/28/28803.pdf>.
12. Конституція Федеративної Республіки Німеччини від 23.05.1949. – Режим доступу: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gg/gesamt.pdf>.
13. Конституція Королівства Бельгії від 07.02.1831. – Режим доступу: http://www.senate.be/doc/const_fr.html#s311.
14. Конституція Швеції від 27.02.1975. – Режим доступу: <http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/>.
15. Проект закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України та суддів» № 1776 від 16 січня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53602.
16. Проект закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо недоторканності народних депутатів України)» № 5487 від 05.12.2016. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60634.